

- زهلامى جھيل - كاتيت دارا.
جوبه (Cûbê): مهيدانك (جههك ژ باژيري كو تشتا ژ دهرفه بيننه ويري و ل ويري بفروشن).
جوجگك (Cûcgek): چيچه لوک، چيچكا بچوبك.
جوجه (Cûcê): چيچه لوکيت مريشكى يان هه فرندهكى ديتر.
جوجه تيغى (Cûcê tîxî): ژويژوى.
جوخه (Cûxê): دهسته كه يان كۆمهله كا مروفا يان ژى گيانه وه را.
جودر (Coder): گيايه كى دندك هوير و زرافه كول ناڤ زهڤيئين جهه شوبن دبت - گۆلك.
جودرو (Dodêro): وهرزى دروينا جهه هى.
جور (Cûr): جور، رهنك، شيبوه.
جور (Cevr- Cor): يه كه كا پيشانى بوو دڤه خوارنا مه بين دا، كوئه و ژى ئيك ژ هه ههفت هيلان بوو كو دكه فتنه سه ر ليڤا جامين مه بين؛ و ده مى كو دگوتن: «پيالهء جور»، نانكو «جاما ليڤوليف ژ مه بين» ددا.
جوراب (Cûrab): گۆزه.
جوزاك (Cevzak- Cozak): خه م و كوڤان - خه مگين.
جوزينه (Cozîne): حه لاوا ب گوبز و باهيف.
جوسك (Cosek): مه هيك، قولپك، قومچه.
جوش (Cûş): پرسك - كه لين (كه لينا ئاڤى يان هه ر تشته كى وه كى ئاڤى روهن) - گهرمى - شوره ش - تيك هاتن و تيك چوون.
جوشاندن (Cûşanden): كه لاندن.
جوش دادن (Cûş دادن): پيڤكڤه نان، له حيم كرن.
جوشك (Cuşek): گوزكى بچوبكى ب لويليك.
جوشكارى (Cûşkarî): ئاسنگه رى، له حيمكارى.
جوغن (Coxen): هاوئى به رى.
جوگندمى (Co gendumî): دركه يه ژ پرچ يان ربه ين ره ش و سپى دئاڤيكا.
جولاه (Cûlah): ته فنكه ر (مروڤى كو كارى وى ته فن راجاندن بت) - ته فنپيرك، داپيروشك.
جوله (Cûlê): تيردانك، كيسكى كو تيرا دكه نه تيدا - سيخور.
جوى (Cûy): جووا ئاڤى.

- جوبا (Cûya): لیگه پر.
- جوبیار (Cûybar): جهی کو گه له ک
جووین نافی لی بن - جووه کا مه زن
کو ژ چه ند جووین بچویکتر
پیکهاتبیت - کناری جووا نافی.
- جوبدن (Cevîden): جوبتن.
- جوبین (Coyîn): تشتی کو ژ جهی
هاتبیته چیکرن، وهکی نانی
جهی، نایا جهی (بیره).
- جه (Cêh): ژنا خرابکار، قه جهه.
- جهان (Cehan): خوه هلاقیتن (وهکی
رئقه چوونا کینچا) - دنیا، جیهان.
- جهانسوز (Cehansûz): شاهی
زالم و سته مکار.
- جهانگرد (Cehangerd):
گه ریده (سیاح).
- جهانگشا (Cehanguşa): شاهی
دلیر و دنیا فهگر.
- جهانیان (Cehanîyan):
عالم (مرؤقتین کو د دنیا بی دا
دژین).
- جهش (Cehêş): خوه بازدان ل سهر
تشته کی را.
- جهمرز (Cêhmerz): زناکهر، بی
کو نیزیکیا گوهنیللی دگهل ژنا
- پویج (قه جهه) بکه ت.
- جهن (Cehen): جیهان، دنیا، جوبا
زه مین.
- جهود (Cehûd- Cuhûd):
جوهی (یهودی).
- جهودانه (Cuhûdanê): بی جوهی
یا، پتر بوی په روکی زهر دهیتته
گوتن بی کو جوهی یا دادنا سهر
ملین خوه دا مرؤف بزائن کا کیژ
ئه ون و کیژ خه لکی دی (نه
جوهی).
- جیبا (Cîba): پویش و په له خ.
- جیب بر (Cîb bur): دز، دزبکه ر.
- جیر (Cîr): چه رمی نهرم کو پیتلاقا
ژئی چیدکهن - دهنگی زراف و تیژ،
قیژی.
- جیره (Cîrê): خوارنه کا
دهستنیشانگری کو روژانه بده نه
ئیکی، وهکی خوارنا نه خوه شی ل
نه خوه شخانن.
- جیغ (Cîx): قیژی، قیری.
- جیک (Cîk): دهنگی فرندین
بچویک وهکی چویچکا.
- جیوه (Cîvê): سیماب (زیبق).

ج

چيکرن، بۆ نمونه «کشان» ين
«چاچ» ي د ناقدار بوون و دگوتني
«کشانين چاچي» .

چاخان (Çaxan): نه زمان خواهش،
مه للاق - بافرو، به يته شه .

چاخچور (Çaxçûr): شه لواله کني
درتيز و ده لنگ فره هتي ژنکايه .

ههروه سا په يشتين (چاخچور،
چاقشور، چقشور، چاخشور
چخجير و دولاغ) ژي لکارن .

چادر (Çadur): عه بايي ژنکا -
خيښت .

چار (Çar): کورتکري يا «چهار»
ئانکو هژمار (٤) - کورتکري يا
په يقا «چاره» ئانکو چاره سه ري -
دهرمان - را (تدبير) - فهند و فيتل
- کوبرهه .

چار ابرو (Çar ebrû): سنيلي کوژ
نوي سمبيلين وي دئين .

ج (Çê): تيبا هفتي يه د نه لفايييا
زماني فارسي دا. نه ف تيبه د
زماني عه رهي دا نينه له ورا ل
گه له ک جه ا ديترني «جيما
فارسي» .

چابک (Çabuk): زي ره ک،
چه له نگ .

چابک دست (Çabuk dest):
دهسته ل .

چاپلوس (Çaplûs): نه زمان خواهش،
مه للاق .

چاپيدن (Çapîden): تالان کرن .

چاچله (Çaçele): پيلاش .

چاچول (Çaçûl): فهند و فيتل،
حيله .

چاچي (Çaçî): بين خه لکني باژيري
«چاچ» بيت [ناقني به ري يي
باژيري «تاشکهند» ه] يان ژي هه ر
تشته کني کول «چاچ» هاتبيته

- چارپهلو (Çar pehlû):** درک‌هیه ژ زکین مه‌زن و تژی.
- چارچار (Çarçar):** به‌کسانی - روی ب روی - دیدار - بگر و فه‌کیش، شه‌ره‌نیخ - چوارچواره - چوار روژتین دویم‌هیی ژ چلی مه‌زن و چوار روژتین به‌راهیی ژ چلی بچویک کو سارترین روژتین زفستانی نه.
- چارک (Çarek):** چاریک، ئیک ژ چاری - که‌سی کول به‌ری کاروانی یان له‌شکه‌ری دچیت.
- چارگاه (Çargah):** ئیک ژ ئاه‌نگین موزیکا ئیرانی به - هنده‌ک ل شوینا (چراگاه) بکار دئین ئانکو جهی چهری.
- چاروا (Çarva):** ده‌وار، گیانه‌وه‌رین بارکیش، وه‌کی هه‌سپ و هیتستر و که‌ر و حیستر.
- چاروناچار (Çaro naçar):** به‌ثیت نه‌ثیت، نه‌عیلاجی.
- چاره (Çarê):** چاره، عیلاج، دهرمان - فهند و فیل.
- چاش (Çaş):** جوخین، بیدهر، بیده‌را قوتای - ده‌خلی پاقرکری.
- چاشت (Çaşt):** ده‌سپیکا روژی، ده‌می سییدی - تیشیت.
- چاشنی (Çaşnî):** طام - شیرینی - ئه‌و پیچا کیم ژ ههر خوارنه‌کی کو مروژ بۆ طام‌کرنی سه‌حده‌که‌تی.
- چاق (Çaq):** قه‌له‌و، بخوه‌شه - ساخلم.
- چاقو (Çaqû):** چه‌قو، کیر.
- چاک (Çak):** شکه‌ن - دهرز - تیک.
- چاک چاک (Çak çak):** دهنگی قیک‌که‌فتنا شیر و گورزا د شه‌را دا - پرت پرت، قه‌د قه‌د.
- چاکر (Çakêr):** نوکه‌ر، خولام، به‌نی، خزمه‌تچی.
- چاکوچ (Çakûç):** چه‌کوچ.
- چال (Çal):** چال، بۆ قی مه‌به‌ستی په‌یشین (چالو، چاله، گود و گودال) ژ لکارن - هه‌سپ کو موبین وی بین سور و سپی دنا‌ثیکدا بن.
- چالاک (Çalak):** چه‌له‌نگ، چست - جهین بلند.
- چالش (Çalêş):** ب ناز و مه‌زناهی بریشه‌چوون - بۆ شه‌ره‌نیخ و شه‌ر و هیرشی ژی ده‌یت.
- چالیک (Çalîk):** دار و ترانی (ناقی یاریه‌کا بچوبیکا به). هه‌روه‌سا

ته به کا کو ژ له شه نا هاتبیته
چیکرن.

چاه (Çah): بیرا ناغی.

چاه بابل (Çahê Babêl): بیره که
ل بابل کو دبیتزن ههردو فریشتین
هاروت و ماروت تیدا حه بس
کرینه.

چاه بن (Çah bun): بنی بیروی.

چاه بیژن (Çahê Bîjen): د

داستانین ئیرانیان دا ناغی بیره کی
یه ل توران کوب فه رمانا
ئه فراسیابی، بیژن (په هله وانئ
ئیرانی) د وی بیروی دا هاتبوو
زبندان کرن و پاشان روسته می ئه و
قورتال کر. ههروه سا ئه ف بیره یا
ناقداره ب (چاه بیجن و چاه
ارژنگ).

چاهجو (Çahcû): یی کو کاری وی

کولانا بیرا بیت.

چاه رستم (Çahê Rustem): ئه و

بیره یا کو شغاد (برایی روسته می)
بو روسته می کولای و ل بنی بیروی
شیر و رم چکلاندین، ده می
روسته م د ویروی را دبوری ب
ههسپی خوه شه که ته د وی بیروی دا
و گیانی خوه ژ ده ست دا.

په بقیین (چلک چلیک و الک
دولک) ژی لکارن.

چام (Çam): ناز و نازداری.

چامه (Çame-ê): شعر، هوزان -
سرود - ئاواز.

چامه زن (Çamêzen): موزیک ژهن
- سترانیژ.

چامه سرا (Çamêsera): هوزانقان،

شاعر - سترانیژ.

چامیدن (Çamîden): ب ناز و

مه زناهی برتقه چوون - بخوه شه
میزتن.

چامین (Çamîn): میز، میزتن.

چانچو (Çançû): داره کی درتژ کو

دو ستلاب ههردو سه رتین وی
قه دکهن و دادنه سه ر ملین خوه و
ناغی پی ژ جهه کی دبه نه جهه ک
دیتر.

چانه (Çanê): ئه رزنک - گرگیت

هه قیری - لی هه گهر (پر:

Pur) لسه ری وی هات: پرچانه:

پریژ، که سی کو زیده دناخت.

چاو (Çav): زیمار.

چاوله (Çavelê): جوهره کی گولی یه.

چاوله (Çavlê): خوه هر.

چاولی (Çavulî): بیژینکا گه می -

کولسه ر پشته ههسپی تیرا پاڤیت
پشت سه ری خوه - کهسی کوب
دهستی چه پی تیرا بهاڤیت -
فیلباز و حبله کهر.

چپاندن (Çepanden): پرکرن - ب
ته عداپی جهی تشته کی د ناڤ
تشته کی دی را کرن.

چپچاپ (Çepçap): دهنگی
ماچیکر نین لدویف نیک - دهنگی
دهقی لدهمی خوارن و فه خوارنی.

چپچل (Çepçêl): پیلاڤ.

چپچله (Çepçêlê):
ته حيسانک (ئه ردی ته ر و حولی کو
پی لسه ر بحولسیت).

چپر (Çeper): پیژان - که پر -
کولکی کوژ دار و گیایین هسک
هاتبیته چیکرن - کومه کا مرؤفا
یان گیانه و هرا کو وهک بازنه کی
لدور ههڤ خرڤه بن - ئالافه کی
فه هاندنا په رۆکی یه.

چپش (Çepêş): گیسک.

چپق (Çupuq): قه لین.

چپکن (Çepken): دشداشن
زه لاما.

چپل (Çepel): پیس، ئه دافگرتی -
قریژی.

چاه زنج (Çahê zenex): چالا
ئه رزنجی کو پتر ل ئه رزنجیت ژنکا
دیار دکهن و جوانیه کا تاییه ت
دده ته ژنکی.

چاهی (Çahî): هه ر تشته ک کو بی
بیری بیت، وه کی کبوتر چاهی:
کو ترکا شین یا کو پتر د بیرین دویر
ژ گوندا هیلینین خوه چیدکه ت،
ئهڤ رهنگی کو ترکا نهول گه له ک
مزگه فتا هه نه - زیندانی، زیندانیی
د بیرى دا.

چای (Çay): چا.

چایدان (Çaydan): چایدانک،
چاپه ز، قوریچ چایین.

چاییدن (Çayîden): ئیشا زکام.

چپ (Çep): دژی راست - سه رابن -
چه پان.

چپات (Çepat): شهق، زلله ه.

چپاتی (Çepatî): نانئ ته نک.

چپار (Çepar): هه ر تشته
دوره نگ، وه کی ههسپی کوژ بلی
رهنگی خوه بی سه ره کی هنده ک
پنیین دی ژى ژ رهنکه کی دیتر لی
بن.

چپان (Çepan): جلکی که فن.

چپ انداز (Çep endaz): کهسی

- چپله (Çeple):** شەق، زللهھ.
- چپه (Çepê):** دارئ وەکی بەفری یا کو قایکا پی دھاژۆن.
- چپه (Çeppê):** چەپ - سەرنوخبین - چەپان (کەسێ کوب دەستی چەپی کار دکەت).
- چپیره (Çepîrê):** کۆم، کۆمەکا مرۆقا کول جەهەکی کۆم ببن.
- چپین (Çeppîn):** سەلک.
- چتر (Çetr):** سیهوانه (شمسی).
- چتر آبگون (Çetrê abgûn):** درکە یە ژ ئەسمانی.
- چتر آبنوس (Çetrê abnûs):** درکە یە ژ شەقی.
- چتر باز (Çetrbaz):** پەراشوتخان.
- چتر دار (Çetrdar):** کەسێ کو سیهوانی ل سەر سەری شاھی رادگریت.
- چترنگ (Çetrenç):** شەترنج.
- چتو (Çetû):** پەردا کو بسەر نقینکا دادەن.
- چتە (Çete):** سەربازی کو خوە بهەلبزیریت بو جەنگی (مطوع).
- چچ (Çeç):** ملهیب.
- چچو (Çuçû):** چچک، مەمک (بیتن ژنکا یان هەر گیانە وەرەکی می).
- چچول (Çuçûl):** تیتلک (یا ژنی)
- کود مەزەهەبی سوننی یا دا سونەتە هەگەر بیته برین و ل گەلەک جها سوننی کچین خوە سونەت دکەن - هەر وەسا بو کیری بچوبکی ژی دەیتە گوتن، هەر وەکی ئەم ب کوردی دبیتزینی: (پد، پدۆک).
- چخ (Çex):** کاتلان - شەر و دبن چەنگین هەقراچوون - پیکۆل و خوە وەستاندن - کیم و عەداث، قریژ و قیقار.
- چخت (Çuxt):** بان (سقف).
- چخماخ (Çexmax):** کیسکی کو بەنک و دەرزیکا بکەنە تیدا - ستاوبەر.
- چدار (Çêdar):** وەریسی کو دەست و پیتن هەسپ و هیسترا پی دگریدەن.
- چدر (Çeder):** چاره، چاره سەری.
- چر (Çur):** نیر - ئالاقی گوھنیتلیی زەلامی (کیر).
- چرا (Çera):** چەرین (بو گیانە وەرا لکاره).
- چرا (Çêra):** چرا، چما، بۆچی (ئالاقی پرسیری یه) - هەر وەسا

ههر تشستی وهکی دوهنی یان ژى
تیر دوهن بت - زیده، فراوان،
گه لهک، مشه.

چربانندن (Çerbanden): زیده کرن.

چرب زبان (Çerb zaban): ناخفتن
خوش - مه للاق.

چریک (Çerbek): نانجی کو دناش
دوهنی دا بهیسته چیکرن،
هه قریشک - سهرتیک و قه یماغ -
نه وهی، دره، بوهتان - مامک.

چربوز (Çerbûz): مشکى بیابانى.

چربى (Çerbî): بهز - سهرتیک -
قه یماغ - تیر دوهن - درک یه ژ
هیدی و ب نه رماتی (به رو قاشی
زقیری و ب توره یی).

چرت (Çurt): هینشکین خه وی،
نوقرسکین خه وی.

چرت (Çert): ناخفتننن بیتهوده.
په یقین (چرت و پرت - چرند) ژى
لکارن.

چرخ (Çerx): ههر تشسته کى باز نه یی
کول دور ته وهر (محور) ی بزقریت،
وهکی تایرین پایسکل و ترومیلا
- مه کینا دروینن (خیاطه) -
ئه سمان - فه لهک، گهردون،
روژگار، سهردهم - کشان - بهریک

هندهک جارا ئانکوا «به لی» (نعم) ا
عه ره بی ددهت.

چرابه (Çerabê): سه رتیک -
قه یماغ.

چراخور (Çeraxor): جهی کو چهره
لی هه بیت بو گیانه وهر ا.

چراغ (Çêrax): چراک - له مپه.

چراغپا (Çêrax pa): ههر تشستی
کو چراکی یان له مپی داننه سهر -
راوه ستیانا هه سپی لسهر هه ردو
پیان، ده می کو ههر دو ده ستین
خوه بلند دکهت.

چراغ پره (Çêrax perê):
په لاتینک.

چراغک (Çêraxek): چراکی
بچویک - ستیرستپروک.

چراغله (Çêraxle): ستیرستپروک.

چراندن (Çeranden): چهراندن.

چرانى (Çeranî): پارئ خوارنا
که سه کی کو روژانه یان هه یقانه
بدنه نئ.

چرایى (Çerayî): گیانه وه ری کو
بچهرت.

چرایى (Çêrayî): ئه گهر، سه بهب،
سه مه د، ده لیل.

چرب (Çerb): سالوخی دوهنی یان

- چزد (Çezd):** چرچرک (وهکی کولییی یه، رهنگی وی کسهکه و گهلهک دهنگی دکهت ب تاییهت ل گهرمه روژین هاقینی).
- چزک (Çêzk):** ژویژی، سیخور. ههروهسا په یقین (خاریشت، جوجه تیغی، خارانو، چزغ، چژک) ژی لکارن.
- چسان (Çêsan):** ژ نالاقین پرسپاری یه و نانکوا (چهوا، کوسا، چ جزر، ب چ شیوه) ددهت.
- چسپ (Çesp):** ستورک (صمغ، لصقة).
- چسپانیدن (Çespanîden):** چه سپاندن، پیکفه نویساندن.
- چسپندگی (Çespendêgi):** نویسه کی.
- چسپنده (Çespendê):** نویسه ک.
- چسپیدن (Çespîden):** پیکفه نویسیان.
- چسپیده (Çespîdê):** پیقه نویسیای.
- چست (Çust):** چست و چهله ننگ - موکوم - توند و سرت - رند و بالابه رز.
- چستک (Çustek):** جوره کی
- و یاخه و دورماندوری دههمه نی (بۆ جلکا) - دهور، زقرین (لدورخوه زقرین یان لدور تشته کی زقرین) - دهه (نالاقه کی موزیکی یه).
- چرد (Çerd):** دهرازینک.
- چرده (Çerdê):** روی، رهنگی روی.
- چرس (Çeres):** قهید و زبندان، نازار و نهشکه نجه - نهو تشتی کو دهرویش و گه دا بۆ خوه ب ریکا گه دایی خرقه دکهن.
- چرک (Çêrk):** کیم، عه داڤ - قریژ و قیچار.
- چرم (Çerm):** چه رم، پویست، کهقل.
- چرمه (Çerme-ê):** هه سپ (ب تاییهت هه سپی سپی).
- چرند (Çerend):** ناخفتنیتن بیهوده. (چرند و پرند) پیکفه پترل کارن.
- چرندو (Çerendû):** کرک (غضروف).
- چرنه (Çerne):** لوبلکا مه سینی یان گوزکی یان قوریکی.
- چروک (Çurûk):** کوریشک (چ ل سهر و چاقان بت یان ژی لسهر جل و بهرگان بت).
- چریدن (Çerîden):** چه رین.

- پینلاڦٽین چهرمی یین سفکه .
چسنگ (Çeseng): که چهل، حوت،
 حوچ، کهسی کو سوی ل سهری
 نه بن.
- چش (Çeş):** کورتکریا په یثا
 (چشم) ه، نانکو: چاڦ - ههروه سا
 کارئ فرمانه ژ (چشیدن)، نانکو:
 تام بکن.
- چشانندن (Çeşanden):** تامکرن.
چشایی (Çeşayî): ئیک ژ ههستین
 پینجینه یه کو ب کارئ تامکرنئ
 رادبیت.
- چشک (Çêşek):** زیده، گهلهک،
 فراوان، مشه - زیده هی، گهلهکی،
 فراوانی، مشه یی.
- چشم (Çeşm):** چاڦ.
چشم بلبلئ (Çeşm bulbulî):
 جوره کئ لوبیکایه ب رهنگئ سپی
 کو خاله کا رهش ته مهت چاڦئ
 بلبلئ یا لئ، لهورا ژئ نه ڦ ناڦه
 لسهر دانینه.
- چشم بندی (Çeşm bendî):**
 جادووگه ری، سیحریه ندی.
- چشم پیش (Çeşm pîş):** درکه یه ژ
 مروڦئ شهرمکری یان شهرمین.
- چشم تنگ (Çeşm teng):** درکه یه
- ژ مروڦئ هه سوید و به خیل.
چشم چران (Çeşm çeran): چاڦ
 حیز، چاڦ چهرین.
- چشم سفید (Çeşm sêfid):** بی
 شهرم، بی حه یا، بی نه ده ب.
- چشمک (Çeşmek):** کورتکریا
 په یثا (چشم) ه، نانکو: چاڦ -
 چاڦئ بچویک - چاڦ نقانندن ب
 کووژئ چاڦه کی -
 بهرچاڦک (منظره).
- چشم گشته (Çeşm geştê):** چاڦ
 ویر.
- چشمه (Çeşme):** کانیا ئاڦئ -
 سهروکانیا هه رتشته کی (منبع) -
 کون (هه ر کونه کا بچویک وه کی
 کونکا ده رزیکئ، کونکیت هویرئ
 لسهر جل و بهرگا و..... هتد).
- چشیدن (Çeşîden):** تامکرن.
چغ (Çêx): جوره کئ په ردايه کو ژ
 له ڦه نا یان شکیتن دارا چیدکن -
 ههروه سا خانیکیتن کو ژ له ڦه نا یان
 چقین دارا بیتنه چیکرن - هیتلینین
 فرندا.
- چغاز (Çexaz):** ژنکا بی شهرم و
 نه زمان رهش، ژنکا بی ده لنگ و
 شهروکه.